

TOEGANG GRATIS, IEDEREEN IS WELKOM!

Taalverloedering

Een hoorcollege over
veranderingen in het Nederlands
in de 21ste eeuw

door Prof.dr. Marc van Oostendorp

*donderdagavonden
16 en 23 februari
8 en 15 maart 2012*

Studium Generale

Universiteit Leiden

Introductie

Behalve de standaardtaal worden er in Nederland nog duizenden andere soorten Nederlands gesproken – de oude dialecten, de nieuwe straattaal, sms- en chat-taal en veel meer. Hoe komt het dat onze taal voortdurend aan het veranderen is? Wat voor soorten Nederlands zijn er? Is het niet verschrikkelijk onhandig voor de communicatie dat iedereen net een beetje anders praat? En moeten we ons er zorgen over maken, of juist verheugen in de vitaliteit van onze taal?

Over de spreker

Marc van Oostendorp is hoogleraar Fonologische Microvariatie en voorzitter van de onderzoeksmaster Taalkunde aan de Universiteit Leiden. Tevens is hij senior-onderzoeker bij het Meertens Instituut te Amsterdam. Hij heeft een wekelijkse rubriek over taal op Radio Noord-Holland, verzorgt de gratis nieuwsbrief *Taalpost* en schrijft over taal voor onder andere *Onze Taal*.

Donderdagavond
16 februari 2012

Nederlands, oud en nieuw

De voorvaderen van het Nederlands

Duizenden jaren geleden, lang voordat er sprake was van Nederlands, woonden hier al mensen. Welke talen spraken zij en wat is daar nog van over in onze taal en bijvoorbeeld in de naamgeving van sommige heel oude streken? En wie waren de mensen die de directe voorvader van het Nederlands naar onze streken brachten?

De eerste duizend jaar van het Nederlands

Het Nederlands is ongeveer duizend jaar oud. Door wat voor stadia is de taal in de loop van de tijd heengegaan? Hoe sterk is de uitspraak veranderd in de laatste honderd jaar, of de grammatica in de laatste vijfhonderd jaar? Hadden we een Nederlander van duizend jaar geleden kunnen verstaan?

Het Nederlands nu

Waar staat het Nederlands aan het begin van de eenentwintigste eeuw? Aan de ene kant zijn er meer sprekers dan ooit. Aan de andere kant zien mensen overal gevaar: van het Engels, van de sms-taal, van Europa. Haalt het Nederlands de volgende eeuw? Heeft het zin om het Nederlands op te nemen in de grondwet, zoals verschillende politieke partijen willen?

Donderdagavond
23 februari 2012

Nederlands, goed en fout

Waar komen onze grammatica-regels vandaan?

Als mensen ‘taalfouten’ maken, welke regels overtreden ze dan? En vooral: wie heeft die regels gemaakt? Het is een samenraapsel van ideeën van zeventiende-eeuwse geleerden die vonden dat het Nederlands op het Latijn moest lijken (en dus verschil moest maken tussen hen en hun), pogingen van negentiende-eeuwse schoolmeesters om enige orde aan te brengen (en groter als afkeurden omdat het Duits was), en een moderne politiek om de stem van de meerderheid te laten beslissen.

Het eeuwige spellingdebat

Een illustratie van hoe taalzaken geregeld worden in ons taalgebied: de af en toe opflakkerende discussie over de spelling. Welke rol speelt de Nederlandse Taalunie – de organisatie van de Nederlandse en Vlaamse overheid? Hoe is het elders geregeld?

Verloedert het Nederlands?

Je hoeft niet eens heel goed op te letten om overal om je heen te horen hoe de taal verandert: er sluipen leenwoorden in, in de steden zeggen jongeren steeds vaker de meisjes, de uitspraak van de r verandert, op internet heerst grote regelloosheid. Hoe moeten we die veranderingen interpreteren? Moeten we ons zorgen maken?

Donderdagavond
8 maart 2012

Nederlands, plat en zangerig

De belangrijkste dialectgroepen

Behalve Standaard-Nederlands (‘ABN’) worden er in Nederland al eeuwenlang vele dialecten gesproken. Lange tijd is geprobeerd om mensen die dialecten af te leren, omdat ze ‘plat’ en niet netjes zouden zijn; de laatste tijd denkt men er wat positiever over, hoewel steeds minder mensen ze nog spreken. Wat zijn de belangrijkste dialectgroepen? En hoe staan ze ervoor?

Waarom is het Fries een aparte taal en het Limburgs niet?

Van alle streektaalen in Nederland heeft er één een aparte positie: het Fries. Hoe komt dat? Hoe hebben de Friezen er in een eeuwenlange strijd voor gezorgd dat hun taal, die toch ook op het Nederlands lijkt, een eigen beschermde status gekregen heeft die het Limburgs bijvoorbeeld niet heeft?

De dialectrenaissance

De afgelopen jaren zien we in de media af en toe ineens dialecten gebruikt worden op plaatsen waar dit vroeger niet het geval was: in advertenties, speelfilms (New Kids Turbo, De Bende van Oss), tv-series, enzovoort. Hoe moeten we deze ‘dialectrenaissance’ duiden? Als een herleving van de dialecten of als hun zwanenzang?

Donderdagavond
15 maart 2012

Nederlands en de migratie

De koloniale geschiedenis

Terwijl Nederland in Indonesië ongeveer even lang en even sterk vertegenwoordigd is geweest als Engeland in India, hebben wij veel minder taalsporen achtergelaten dan de Engelsen. Hoe komt dat? Het laat iets zien over de Nederlandse houding tegenover taal, die er kort samengevat op neerkomt: wij spreken jullie taal liever dan dat jullie onze taal corrumperen.

Taalverlies bij Nederlandse migranten

Diezelfde houding komen we tegen bij Nederlandse migranten in bijvoorbeeld Canada of Australië. Deze groepen waren vaak de eerste nieuwkomers in het land in kwestie die hun eigen taal opgaven en ook in eigen huis Engels begonnen te spreken. Onze huidige visie op hoe immigranten in Nederland met hun taal moeten omgaan, wordt door deze zelfde culturele achtergrond bepaald.

Etnisch Nederlands

Tegelijkertijd ontstaat er in de Nederlandse steden een nieuwe vorm van Nederlands: gekleurd met Marokkaanse, Surinaamse, Antilliaanse en andere nieuwe elementen is het de taal waarmee jongeren laten zien dat ze trots zijn op hun afkomst of (als er in die afkomst generaties lang alleen Nederlanders voorkomen) dat ze het stoere imago dat ermee samenhangt ambiëren. Gaat dit onze taal voor altijd veranderen?

TIJD & PLAATS:
19.30 - 21.00 uur
zaal 011, Lipsiusgebouw (1175)
Cleveringplaats 1, Leiden

TOEGANG GRATIS,
IEDEREEN IS WELKOM

INFORMATIE/ORGANISATIE
Studium Generale Universiteit Leiden
Postbus 9500, 2300 RA Leiden
071 527 7295 / 7296 / 7283
je.molenaar@sea.leidenuniv.nl

www.studiumgenerale.leidenuniv.nl

Deze serie is het resultaat van de samenwerking van het Studium Generale Universiteit Leiden en Home Academy Publishers.

NB. Tijdens de colleges worden door Home Academy Publishers opnames gemaakt voor een uit te brengen audio-cd.

Meer informatie over Home Academy Publishers is te vinden op www.home-academy.nl